

Nelly Kettinen

Marja
Tarkastuskarjakk

Marja tarkastuskarjakk

Nelly Kettinen

Marja tarkastuskarjako

© 2018 Kettinen Nelly

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-0449-3

Johdanto.

Seitsemänkymmenen vuoden ajan olivat tarkastuskarjakot arkkuiheen kiertäneet talosta taloon. Kerran kuukaudessa hän tuli arjen keskelle. Sattui talossa olemaan hyvä tai huono päivä, ilon tai surun päivä; kaikessa hän eli mukana.

Tarkastuskarjakolta vaadittiin erityistä luonnetta. Jokaisella talolla oli oma tapansa elää. Jokainen vuorokausi eri talossa, jokainen yö erilaisella pedillä. Se vaati mukautumiskykyä.

Kautta aikojen oli ollut hyviä ja huonoja tarkastuskarjakoita. Oli ollut niitä, jotka eivät olleet itse tunteneet työtä omakseen ja siirtyivät muihin tehtäviin, tai muut eivät tunnustaneet heitä hyväiksi töissään ja näin ollen kiertäminen jäi lyhyeksi.

Valtaosa tarkastuskarjakoista oli kuitenkin niitä, jotka tekivät sitä kutsumustyönä. Kiertäminen oli heille elämäntehtävä. Aikansa kierrettyään useimman tie päättyi paikkakunnalla maalaistalon emännäksi. He olivat kysyttyjä karjatilojen emänniksi.

Oli sellaisiakin, jotka olivat tehneet samaa kiertävää työtä jopa kolme vuosikymmentä ja vieläpä melkein samoissa taloissa. Oli syntynyt elinikäisiä ystävyyssuhteita, vaikka sukupolvet olivat taloissa vaihtuneet.

Monet isännät ja emännät muistelivat, miten sama tarkastuskarjako tuli jo heidän lapsuudessaan arkkuiheen joka kuukausi.

Karjantarkkailutyö alkoi Suomessa, silloisessa Venäjän suuriruhtinaskunnassa, v. 1898 Tanskan, Saksan ja Ruotsin jälkeen, kun tohtori N. Gerber Zürichistä oli kehittänyt arkun mukana kulkevan koneen, jolla voitiin tutkia maidon rasvaprosentti. Laite oli alkuperäiseltä nimeltään sentrifugi.

Ensimmäisillä tarkastuskarjakoilla oli hieno ammattinimike; kontrolliasistentti. Siitä kai johtuu, että assistentti nimitys on ollut kautta aikojen hyvin yleinen tarkastuskarjakoilla siitä huolimatta, että virallinen ammattinimike on vaihtunut monta kertaa vuosien myötä.

Ensimmäisinä vuosikymmeninä toiminta keskittyi vain suurille tiloille ja kartanoihin.

Sodan jälkeen alkoi kuitenkin Suomessa ennennäkemätön rakennuskausi. Uusia sementtitiilinaivettoja rakennettiin suorastaan kilpaa.

Neljäkymmentäluvun lopulla ja viisikymmentäluvun alussa nousi toinen toistaan komeampia navettoja. Ne olivat usein velkarahalla rahoitettuja ja ne tietysti kasvatettiin täyteen karjaa. Maassa oli kärsitty sota-ajan nälästä ja pula-ajasta eikä kukaan karjankasvattaja voinut kuvitellakaan, että maitoa ja voita voisi tulla liikaa.

Pienemmätkin karjatilat halusivat tulla mukaan valtion tukemaan karjantarkkailuun. Se oli tae siitä, että lehmistä saatiin irti kaikki mahdollinen hyöty ja että karja pysyi terveenä. Niinpä jouduttiin käymään useiden naapureiden navetoissa saman vuorokauden aikana, kun karjat olivat pienet.

Tarkastusyhdistykset, joihin karjankasvattajat kuuluivat, muodostivat tarkastuspiirejä, joissa tarkastuskarjakot kiersivät.

Viisikymmentäluvun lopulla, jolloin karjantarkkailutyö oli voimakkaimmillaan, laskettiin Suomessa olevan noin 1800 tarkkailupiiriä. Se tarkoitti sitä, että tarkastuskarjakko arkkuineen kuului kaikkialla jokapäiväiseen maalaiselämään.

Kaksikymmentä luvun lopulla keksityn AIV-rehun käyttö levisi nopeasti. Ulkomaisia sekä kotimaisia lypsätysrehuja sai hankittua jo mielin määrin. Tarkastuskarjakot opastivat niiden käytössä.

Maanviljelysseurat taas opastivat ja valvoivat tarkastuskarjakoiden työtä. Toiminta oli tehokasta.

Kun tarkastuskarjakko kävi kerran kuukaudessa, hän mittasi maidon, teki rasvakokeet ja laati ruokintasuunnitelman jokaiselle lehmälle. Tätä noudattaen saatiin tuotanto mahdollisimman korkealle ja karja pysymään terveenä.

Meijerissä toki tehtiin rasvakokeet ja mitattiin maidot, mutta ne tehtiin koko karjan maidosta. Rasva oli tekijä, jonka mukaan maidosta maksettiin. Kun tarkastuskarjakko mittasi maidon ja teki rasvakokeet, hän teki sen jokaisesta lehmästä erikseen ja piti täydellisen kirjanpidon myös ruokinnasta. Näin saatiin selville, että lehmä voi samalla ruokinnalla tuottaa enemmän kuin toinen. Samalla saatiin selville lehmän periytyvät tuotanto-ominaisuudet. Näin voitiin karsia pois huonot ja

tuottamattomat yksilöt ja kasvattaa uusia lehmiä vain parhaiten tuottavien lehmien vasikoista.

Kuusikymmentäluvulla maitoa ja voita alkoi jo tulla liikaa. Voivuoret olivat syntyneet. Lehmistä alettiin maksaa tapporahaa ja navetat alkoivat tyhjentyä. 60-luvun lopulla karjantarkkailutyö koki rajun muutoksen. Tarkastuskarjakoiden arkut kerättiin pois ja työ tässä muodossa päättyi. Tarkastuskarjakot saivat siirtyä muihin tehtäviin. Osa koulutautui uudelleenlaiseen karjantarkkailuun.

Marja on iältään vähän yli kolmekymmentä. Maalaiskodissa kasvanut ja luonteeltaan rauhallinen. Hänelle kiertäminen on elämäntehtävä. Siinä on oma mielenkiintonsa, jokainen päivä on erilainen. Talosta lähdettäessä kaikki mitä tapahtui, kaikki mistä puhuttiin, jäi siihen taloon, kun ovi painettiin kiinni. Asioita ei kanneta talosta taloon, se on ehdoton sääntö. Se neuvotaan jo tarkastuskarjakkokoulussa.

Eletään 50-luvun puoliväliä. Marja on kiertänyt tässä piirissä kuusi vuotta ja kaikki talot ovat jo tuttuja. Nyt on vuorossa Vaskilähteen kylä.

Runsaan viikon aikana hän kohtaa niin iloa kuin suruakin. Kylän elämä on rauhallista ja hevonen on yleinen kulkuneuvo kylänraitilla. Vaskilähteen kartanon maista on lohkaistu kymmenkunta karjalaistilaa. He ovat saaneet rakennuksensa valmiiksi ja opettelevat elämään uusilla asuinsijoillaan.

Sodan jäljet ovat vielä tuoreessa muistissa, vaikka kaikkea tavaraa saa jo vapaasti kaupoista. Viimeisetkin elintarvikekortit on poistettu äskettäin

Tämä on kertomus vain yhden tarkastuskarjakon tiestä. Jokaisella heistä se tie on ollut omanlaisensa.

Henkilöt

Marjan tarkastuspiiriin kuuluvat talot Vaskilähteen kylässä:

Katajarinteen talo

Hilda-mummo talon vanhaemäntä

Erkki, sodassa kaatunut Hildan poika

Maija, Erkin leski

Markku heidän poikansa / , Maijan ja Erkin poika

Erkin veljen perhe; Lauri ja hänen vaimonsa Leena sekä heidän kolme lastaan ovat juuri jouluksi muuttaneet omaan uuteen taloonsa.

Mutalan talo

Esteri-emäntä ja Matti-isäntä sekä heidän lapsensa lukiolainen Kaarina, neljätoistavuotias Jarmo ja Helsingissä opiskeleva Tuulikki

Yli kahdeksankymmenen oleva Matin äiti

Olga, omassa mökissään asuva talon pyykkäri

Remonttimies Ville

Kolhon talo

Kolhon talo on vanha sukutila ja Kolhon isäntä on jo pitkään ollut tarkastusyhdistyksen puheenjohtaja.

Johanna-emäntä on koulutukseltaan opettaja, vaikka ei opettajan töitä teekään Heidän neljä lastaan

Raija-karjakko

Reiska-renki

Palpan talo

Karjalaisperhe, Jaakko ja hänen vaimonsa Meeri sekä heidän kaksi kouluikäistä tytärtään ja vastasyntynyt pieni poika

Anna-mari ja Kustaa, Jaakon vanhemmat

Mukana myös naapuritalojen karjalaisisäntiä Simo, Nestori ja Eero.

Jaakkolan talo

Martti-isäntä on jäänyt leskeksi. Hänellä ja Elina-vaimolla ei ollut lapsia

Jaakkolassa on kylän komein karja.

Muurikkalan talo

Karjalasta tulleet Toivo ja hänen vaimonsa Kerttu sekä heidän kaksi kouluikäistä poikaansa

Emilia-mummo, Toivon äiti

Naapuritalon Karjalaispariskunta Antto ja Alina

Harapaisen Helena ja Arttu sekä heidän kahdeksan lastaan

Vaskilähteen kartano

Kartanon vanhaisäntä, isännyyden jo agronomipojalleen luovuttanut kunnallisneuvos on leppoisa mies. Häntä eivät kartanon huolet enää paina ja hänellä on aina jotain hauskaa vieraalle kerrottavaa.

Kartanoherra, nuori agronomi sitävastoin on asiallinen, jolta hymy harvoin irtoaa.

Kartanon emäntä, kunnallisneuvoksetar on monessa mukana, vaikka on jo yli kuudenkymmenen. Hänellä on tarmoa ja vuosien varrelta kertynyttä johtamistaitoa.

Nuori Birgitta-rouva on ottanut harteilleen karjanhoidon, vaikka on paljon sairastanut

Apuna hänellä on luotettava Maire-karjakko, karjakon apulainen Elma sekä navettamies Aarretti.

1. Luku

On maanantai, huhtikuun toinen päivä. Kello on puoli kolmen maissa iltapäivällä.

Katajarinteen talo näkyy jo pienen mäen töyräällä, kun Marja laskeutuu pyöränsä päältä ja työntää loppumatkan. Kylätie on kuitenkin vielä aika jäinen.

Halkoliiterin ovet ovat auki ja sinne hän jättää pyöränsä. Katsoo sellaisen paikan, ettei se ole kenenkään tiellä.

Kevät on tullut viime käynnin jälkeen Katajarinteen pihaan. Aurinko on sulattanut lumet ja kävellessä on kierrettävä etsien kuivaa reittejä.

Marja katselee ympärilleen. Hän sipaisee hatun alle tummat hiuksensa, jotka ovat ajaessa valuneet silmille, ja siristelee silmiään, kun häikäisevän kirkas kevätaurinko paistaa suoraan silmiin.

Pitkä ja vaalea talo kylpee kevätauringossa. Verkkaisin askelin hän kävelee tuvan rapulle. Monenlaisia ajatuksia ehtii käydä mielessä.

Tarkastuskarjako on talon työntekijä sen vuorokauden, kun hän talossa on. Miten hyvin hän osaa mukautua talon jokapäiväiseen elämään ja miten hän on saavuttanut talon luottamuksen, sitä helpompi hänen on elää talon mukana myös vastoinkäymisten kohdatessa. Marja ei ole milloinkaan ollut torventoitottaja taloon tullessaan. Mieluiten hän sipsuttelisi sukkasillaan ja alkaisi tehdä töitään. Hän on luonteeltaan hiljainen ja töissä tunnollinen.

Hiljainen on myös Maija, joka on ehättänyt silittää pyykinsä ennen navetalle lähtöään.

Maija korjailee silitysrautaansa ja silitysalustojaan pitkän ruokapöydän toisesta päästä ja vastailee Marjan hyvän päivän toivotuksiin.

- Tulitko sinä pyörällä? kysyy Maija viedessään silitettyjä vaatteita etukamarin kaappiin.
- Tulin pyörällä, kun oli niin hyvä ilma, vastaa Marja.

Maija tuskin kuulee enää Marjan vastausta, vaikka etukamarin ovi on auki. Maija kysyi vain muodon vuoksi. Maija oli seurannut ikkunasta tarkkaan Marjan tuloa, koska ei hän tullutkaan linja-autolta. Jos Marja olisi tullut linja-autolla, hän olisi joutunut kävelemään isolta tieltä Katajarinteeseen ja kulkemaan tarkastuskarjakon arkun mukana, joka

kuljetettiin hevosella talosta toiseen. Nyt hän saa omia aikojaan ajella pyörällään seuraavaan taloon.

Ensimmäisenä tupaan tultuaan Marjan katse kääntyy vaistomaisesti ovipielessä lattialla olevaan tarkastuskarjakon arkkuun varmistaakseen, että se on tuotu pyhän aikana edellisestä tarkastuspaikasta. Siinä on hänen kaverinsa, he kuuluvat yhteen. Vaikka hän ajaakin pyörällä talosta toiseen, hän kulkee samaan aikaan tai vähän aikaisemmin, niin että on kaverina kantamassa painavaa arkkua sisään seuraavaan taloon. Se on puinen matka-arkku ja painaa viisikymmentä kiloa. Kaikki hänen työvälineensä ovat siinä arkussa. Suurimman tilan vie painava rasvanmäärityskone.

Jos oat Maija ja Marja hiljaisia, riittää Hilda-mummolla puhetta sitäkin enemmän. Yleensä Marja kutsuu häntä Hilda-emännäksi, vaikka toisinaan Hilda-mummoksi, koska Hilda tuntuu itse tykkäävän mummo nimityksestä.

Hilda-mummo on lämmittämässä kamareita ja sieltä kuuluu uuniluukkujen kolinaa. Kuullessaan tuvasta tuttuja ääniä, hän kiirehtii tupaan. Vaikka on kamarin peilistä huomannut pienen nokiläiskän nenänsä syrjässä, hän tervehtii ensin Marjaa, joka on jo saanut työtakin päälleen.

- Mitä sinne maailmalle nyt kuuluu? kysyy Hilda-mummo ensimmäiseksi ja puristaa kaksin käsin Marjan toista kättä.
- Kylmä käsi, hän sanoo kuin säälien. Eikö siel sentää ole vielä jäätäki tiellä?

Hilda-mummo tulee aina kädestä pitäen tervehtimään, vaikka Marja käykin joka kuukausi. Se on hänen tapansa.

Vasta nyt, kun Hilda-mummo on kuullut tärkeimmät kuulumiset, hän ottaa esiliinansa taskusta vihreäruudullisen kangasnenäliinan, kostuttaa sen kulmaa kielensä kärjellä samalla vilkaisten kamarin oven pielessä roikkuvaan neliskulmaiseen peiliin ja hankaa pois nokiläiskän nenän syrjästä. Sitten hän kiirehtii laittamaan hellaan puita.

Kippuranokkainen kuparinen kahvipannu kiehuu Hildalla hellan syrjällä. Hän jauhaa kahvia seinällä roikkuvassa pienessä kahvimyllyssä

ja pian tuvan täyttää hyvä kahvin tuoksu. Hilda on sanonut, että kuparisesta kahvipannustaan hän ei luovu niin kauan kuin hän elää.

Tänään Hildalla on hyvä päivä. Hän liikkuu yhtä ketterästi kuin nuori tyttö. Toisinaan on pahoinvointia, jolloin valittaa sydänvikaansa. Punaruudullinen tyykiesiliina, jossa on kirkkaan punainen kantti taskusuussa ja yläosassa, tekee hänen pyylevän olemuksensa niin emännän näköiseksi, ettei häntä miksikään muuksi voisi tituleeratakaan. Vaikka Hilda on sanonut, että hän on luovuttanut emännyyden Maijalle, ei Maija kuitenkaan sellaisista nimityksistä välitä. Maija hoitaa vain lehmiä.

Iso punatiilinen leivinuuni ja hella siinä sivussa huokuu lämpöä. Isotupa on lämmin. Lihakattila kiehuu hellalla. Siitä tulee hyvä kypsytävän lihan tuoksu. Pesuvadissa tiskipöydällä on valmiiksi kuorittuja perunoita.

Marja menee ja nykäisee hihasta Maijaa, joka touhuaa tiskipöydän äärellä.

- Huomaatko sinä, että mulla on uusi työtakki? hän sanoo ja silittelee kädellään kassissa tulleet rypytykset.

Maija aivan kuin herää omista ajatuksistaan ja kääntyy katsomaan.

- Oletko sinä sen itse ommellu?
- En, ei mulla ole konetta, mutta asunnon rouva on ompelija. Hän ompeli tämän.
- Kyllä sinä olet siitä jutellut, että se rouva on ompelija, Maija muisteli ja katseli Marjan uuden jäykkää takkia, jossa taitokset näkyivät selvästi.
- Se on siisti, hän sanoo. Minunki pitäisi saada uusi työtakki. Vanha on luopunu ja kulunu, mutta ei mulla ole ainakaan nyt sellaisia rahoja.
- Ei tämä kangas niin paljon maksanut, sanoo Marja.
- Niin, mutta se ompelimenki maksaa, Maija sanoo.
- Onhan sulla kone tuossa nurkassa, Hilda-mummo sanoo.
- En minä sillä uusia vaatteita ossaa ommella. Vanhoja olen korjannut ja paikannut, Maija sanoo.
- Pittäkökö semmone navettatakki niin ihmeellinen olla. Lehmät sitä vaan kattelee, Hilda-mummo sanoo ja vaistomaisesti

ti kurkistaa ikkunasta pihalle. Ilmeisesti ajattelee, näkyykö Markkua pihalla.

- Kyllä se on kunnollinen oltava. Pakkohan se on ostaa, kun viime kesänä piti paikata helmasta, kun piikkilankaan repäsin. Kunhan saisi taas pankkilaskut maksettua, Maija miettii.

Hilda-mummokin tulee oikein läheltä katsomaan.

- Sehän on niin komian sininen, hän sanoo.
- Niin. Kyllähän ne värit haalistuu, kun joutuu paljon pesemään, Marja sanoo.

Hilda on laittanut pöydän toiseen päähän neljä kahvikuppia. On leikkattuja pullapalasia ja bostonkakun palasia lautasella. Maija tykkää leipoa bostonkakkua pyhäksi.

- Mihin se Markku meni? kysyy Hilda-mummo Maijalta, joka tyhjentää parhailaan vesiämpäreitä hakeakseen vettä kaivolta ennen navetalle lähtöä.

Maija vilkaisee ikkunasta. Tallin ovi on auki.

- Tallissa näyttää olevan, hän sanoo.

Maijan ilme muuttuu surulliseksi. Se on merkki siitä, että pojalla on illalla johonkin meno. Ei Markku muuten näin aikaisin olisi hevostaan syöttämään mennyt. Sillä pojalla on viime aikoina ollut epäilyttäviä reissuja.

Hilda-mummonkin ilme muuttuu surulliseksi hänen kaataessaan kahvia kuppiin. Hän käskee Marjaa kahville ja istuu itsekin pöytään.

Mikä sillä Maijalla on taas. Se on niin hiljainen. Eilenkin oli niin omissa ajatuksissaan, miettii Hilda.

- Ei siitä saa selvää, ehätti Hilda sanomaan ennen kuin Maija tulee kaivolta.
Laiton Markullekin kupin, vaikka ei se poika niin halukas kahville ole, hän jatkaa ja väistää Markun kupin syrjään.

Maija kantaa kahta vesiämpäriä ja on vieläkin kuin itkuun purskahtamassa.

- Tule juomaan kaffetta enne ku jäähtyy, sanoo Hilda-mummo hyvin sovittelavalla äänellä. Ei sanallakaan kysy mitään Maijan murheista.

On kuin syvästi loukkaantunut, jos ei hänelle halutakaan sanoa.

Maijalla ja Markulla oli eilen kova riita. Siksi Markkukaan ei puhu mitään.

Eilen aamulla Maija oli lehmii ruokkiessaan mennyt navetan vintille pudottamaan lehmille heiniä. Hän oli huomannut, että yhdestä kohtaa heinäkasa oli pengottu heiniä. Paha aavistamatta hän oli kopannut heiniä juuri siitä kohtaa. Sieltä oli pöllähtänyt esiin puolikas viinapullo.

Maija otti pullon, vei sen karjakeittiöön ja piilotti sinne. Sekavin ajatuksin hän jakoi lehmille heinät ja palasi jälleen karjakeittiöön. Tuskin oli vielä äskeisestä järkytyksestään selvinnyt, kun hän vapisevin käsin otti pullon piilosta, ja katsoi tarkkaan miten paljon pullosta oli juotu. Silloin polvetkin alkoivat vapista ja oli haettava jakkara alle. Siinä hiljaisuudessa istuessaan hän alkoi miettiä asioita.

Markku oli juuri lähtenyt navetalta. He olivat ensin yhdessä nostaneet maitotonkat kärrylle ja Markku oli vienyt ne maitolaiturille, ruokkinut sitten hevosensa ja mennyt takaisin nukkumaan.

Edellisenä iltana, lauantaina Markku oli ollut reissulla, josta hän ei kerro. Oliko se porukan pullo, josta oli porukalla maisteltu vai oliko Markku sen sinne heinäkasaan tuonut yksin. Sitä Maija mielessään aprikoi. Se on kuitenkin varmaa, että ilman Markkua se pullo ei ole sinne tullut, hänen on pitänyt olla ainakin mukana.

Porukasta Maija ei tiedä. Peräkylällä on ainakin sellainen juoppo ukko, Iivari. Sen on nähty joskus hoipertelevan juovuksissa linja-autolta kotiinsa. Iivarilla on poikia, Ovatkohon he saman ikäisiä kuin Markku tai ehkä vähän vanhempia. Sinne päin Markun on nähty menevän silloin, kun Maija on sattunut seuraamaan.

Näitä asioita Maija miettii istuessaan jakkarallaan karjakeittiön muurin vieressä.

Hän laittaa pullon piiloon.

Kun tullaan Markun kanssa iltapäivällä lehmii ruokkimaan, tämä asia selvitetään. Mutta mummolle ei sanaakaan. Mummo on sydänvikainen. Markku on aina ollut mummolle kultapoika, miettii Maija.

Iltapäivällä navetalla Maija ottaa pullon piilostaan.

- Markku mistä tämä on tullut navetan vintille, hän kysyi. Poika suuttui silmittömästi.
- Oletko sää mennyt penkomaan heiniä? Se ei ole mun pullo, anna se tänne, huusi poika.
- Sinä olet vasta kahdeksantoista. Ilman sinua tämä ei ole sinne navetan vintille tullut. Maija suuttui, meni ulos ja tyhjensi pullon maahan.

Maija istuu pöytään juomaan kahviaan ja yrittää peittää murheensa Hilda-mummo muuttaa puheenaihetta.

- Kyllähän tää meidänki talo on niin hiljainen. Ennen lapset juoksivat edestakasin tuvassa. Nyt vaan kolmestaan ollaan. Ei tähän meinaa tottua. Hänen puheestaan kuulostaa haikeus.
- Onko tytöt käyneet katsomassa? Kysy Marja.
- Joka päivähän nuo tytöt käyvät. Olihan se Pirjo tänäki päivänä. Marjo onki jo koulussa. Ja käyhän se Lauri. Olihan se Lauri eilenki. Sano olevan kiire, vaikka oli pyhäpäivä, Hilda-mummo selittää.

Maija ja Marja kiirehtivät navetalle.

Vastapäätä pitkää asuinrakennusta on kivinavetta. Sen seinät ovat paksut. Taitaa paksuutta olla puoli metriäkin ja ikää ties kuinka paljon. Navettatie on liejun peitossa. Niin paljon on aurinko lunta sulattanut. Maija on kehittänyt kiertotien pihan reunaa pitkin. Omenapuun oksat raapivat niskaa, mutta heinikossa polku on kuiva kävellä. Navetan edessä heinikko on kuin paksu heinämatto. Ilmeisesti talven aikana on heinä- ja olkikuormista varissut osa maahan ja ne ovat siihen jäätyneet. Kevätaurinko ei ole vielä jäätä sulattanut, joten siinä on hyvä kävellä.

Navetan oven pielessä ovat lypsyämpärit ja maitotonkat telineessään kuivuneet ja odottavat lypsäjää. Painava puinen ovi on vedettävä perässään kiinni ja laitettava hakaan. Muuten tulee kylmä sisälle. Pienet ruutuikkunat antavat niukasti valoa. Moni paikka navetassa kaipaasi korjausta. Laurikaan ei viime vuosina ole enää välittänyt korjata, kun on tiennyt talosta lähtevänsä. Sen verran on kuitenkin karsina-aitoja

korjannut, että vasikat, lampaat ja sikapossu pysyvät omissa karsinoissaan.

Maijalle on juuri tullut uutta lypsätsrehua. Sitä hän alkaa ensimmäiseksi punnitsemaan. Marja tietää yhtä hyvin kuin Maijakin missä mitäkin on. Sellainen käytäntö on, että jos aikaa jää, niin yhdessä tehdään.

Lehmät hyrisevät, kun näkevät Maijan tuovan väkirehu- ja kivennäis-seoksiaan. Maija on laittanut karjakeittiössä kuumaa vettä väkirehuseokseensa ja tehnyt siitä mössöä. Kahdella ämpärillä hän kantaa jokaiselle lehmälle oman annoksensa. Lehmät nuolevat ämpärin eikä hitustakaan mene hukkaan.

Maijalla on komea karja. Syömässä on kahdeksan punaisen ja valkoisen kirjavaa isoa Ayrshire lehmää. Maitoa tulee hyvin, vaikka Maija usein rahapulaansa valittaakin. Parressa on kaikkiaan kaksitoista paikkaa ja aikaisemmin se on ollut täynnä. Lauri ja Leena saivat kuitenkin kolme emolehmiä ja kesällä poikivan hiehon. Maija on näitten seinien sisällä kuin omassa onnessaan. Navetan haju tarttuu vaatteisiin ja jotkut sitä vieroksuvat, mutta Maija rakastaa sitä.

Kun ei vaan kukaan ottaisi tätä työtä pois. Muuta hän ei osaisi tehdä-kään, on Maija joskus sanonut.

Jos nämä paksut kiviseinät osaisivat puhua, niillä olisi paljon kerrottavaa. Maija muistaa, kun Markku syntyi ja miten he Erkin kanssa olivat onnellisia. Täällä he yhdessä tekivät navettatyöt ja nauttivat onnestaan. Yhdessä he toivat vettä lehmille. Milloin vesikelkalla, milloin kärryillä kuljettaen tai saavilla kantaen.

Tänne navettaan hän toi myöskin suunnattoman surunsa, kun tieto Erkin kaatumisesta oli tullut. Monasti on pyyhkäisty kyynel lehmän lämpimään kylkeen, kun ei muutakaan pyyhettä sattunut lähellä olemaan. Tänne on tuotu muutkin murheet, kun suuressa perheessä on tullut pahaa mieltä. Mutta myöskin ne ilot silloin, kun niitä on ollut.

Jokainen lehmä on hänen ystävänsä. Ne tuntevat hänet, kun hän aukaisee navetan oven. Kun hän kutsuu lehmää nimeltä, se vastaa omalla tavallaan. Niiden kanssa voi keskustella, kun ymmärtää niitten kielen. Ja ne tyhmät vasikanmollukatkin karsinassaan katsovat niin ymmärtä-

Marja, tarkastuskarjako kertoo nimensä mukaisesti tarkastuskarjako elämästä 50-luvun Suomessa, kuvitteellisessa eteläsatakuntaisessa Vaskilähteen kylässä.

Kirjassa Marja kiertää runsaan viikon ajan kylän taloja. Hän kohtaa eri taloissa omien vaikeuksiensa kanssa kamppailevien karjankasvattajien iloja ja suruja.

Tiiviissä kyläyhteisössä kaikkien asiat tiedettiin, mutta toisista pidettiin myös huolta. Sivutaan myös tekniikan tuloa maaseudulle, esimerkiksi pesukoneen, puhelimen ja sähköisen kahvinvalmistuslaitteen käyttöä. Tällä tiellä monen muun tarkastuskarjako tavoin Marjakin kohtaa elämänkumppaninsa.

Tarkastuskarjakoiden työ alkoi vuosisadan vaihteessa. He kiersivät taloissa ja mittasivat lypsetyn maidon rasvaprosentin. Tunnus oli: Mitä mittaat, sitä voit kehittää.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi